

Załącznik do  
Uchwały Nr XXIV/105/2009  
Rady Gminy w Sarnakach  
z dnia 10 marca 2009

# **Plan Odnowy Miejscowości Sarnaki na lata 2009-2016**

## **SARNAKI 2009**

## Spis treści:

1. Wstęp
2. Charakterystyka ogólna.
  - 2.1. Zarys historyczny.
  - 2.2. Sytuacja demograficzna.
  - 2.3. Środowisko przyrodnicze.
  - 2.4. Środowisko kulturowe.
  - 2.5. Rolnictwo i gospodarka.
3. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości.
4. Analiza zasobów i kierunków rozwoju miejscowości.
5. Program rozwoju – plan działania.
6. Opis planowanych inwestycji.

## **1. Wstęp**

Sarnaki są miejscowością gminną, leżącą w jej zachodniej części. Znajdują się w odległości 20 km od miejscowości powiatowej Łosic, i 140 km od stolicy województwa Warszawy.

Gmina na, mapie województwa mazowieckiego, jest najbardziej wysuniętą gminą na wschód i graniczy z województwami podlaskim i lubelskim.

Mieszkańcy miejscowości w związku z otwierającymi się możliwościami skorzystania z funduszy UE postanowili usystematyzować i wyznaczyć zadania priorytetowe mające na celu podniesienie standardu życia i pracy w swojej miejscowości, zwiększenie jej atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej. Niniejsze opracowanie ma również pobudzić działania zmierzające zaspokojeniu potrzeb społecznych i kulturowych oraz rozbudzić i utwierdzić poczucie tożsamości miejscowej społeczności jego bogatego dziedzictwa kulturowego oraz historycznego.

## **2. Charakterystyka ogólna.**

### **2.1. Zarys historyczny.**

Po reformie administracyjnej w 1998r. Sarnaki należą do województwa mazowieckiego. Jednakże cała historia, jak również położenie geograficzne przypisuje Sarnaki jako osadę leżącą na Podlasiu.

Pierwsze wzmianki historyczne o Sarnakach pochodzą z roku 1430, kiedy to poświęcono kościół i ustanowiono parafię. Stało się to zapewne dużo później od przybycia i założenia osady przez rodzinę Sarnickich lub Sarnackich, od których to prawdopodobnie nazwiska pochodzi nazwa miejscowości. Aż do XVI

w. ród sarnickich systematycznie powiększa swój majątek. Wiek ten staje się dla rodu wiekiem sławy i zaszczytów, ale jednocześnie ubóstwa. Bowiem ród staje się liczny a majątek zostaje rozdrobniony. Z czasem ulega powolnemu zespoleniu dzięki Adamowi Kościńskiemu herbu Rawicz, a w końcu wieku, przez Wawrzyńca Rawicza Wilanowskiego.

W połowie wieku XVII Sarnaki przechodzą w ręce rodziny Butlerów. Ich staraniem Sarnaki w 1754 roku uzyskują prawa miejskie. Po śmierci Aleksandra Butlera Sarnaki przechodzą jako wiano jego córki w ręce Ossolińskich. Sarnaki jako miasto zaczęły się szybko rozwijać. Przybyło tu wielu rzemieślników. Miasto miało samorząd miejski. Ożywił się drobny handel oraz przemysł. Miasto liczyło kilkuset mieszkańców, liczbę tę powiększali licznie przybywający tu Żydzi.

Po rozbiorach Polski Sarnaki dostają się w granicę zaboru austriackiego. W 1809r. po zwycięstwie Księcia Józefa Poniatowskiego nad Austrią, Sarnaki weszły w skład Księstwa Warszawskiego. W 1813 wycofujące się wojska napoleońskie ogołociły osadę. Miejscowy dziedzic odbudował kościół i dwór. Po Kongresie Wiedeńskim Sarnaki znalazły się na terenie Księstwa Polskiego. W czasie Powstania Styczniowego Sarnaki stają się terenem poważnych walk, Rosjanie wkroczyli do Sarnak doprowadzając miasto do upadku, a pośrednio do wykreślenia z rejestru miast w 1869 roku.

Dopiero pod koniec wieku XIX życie gospodarcze Sarnak nieco się ożywiło. Powstaje kolej żelazna ożywiając wymianę handlową. W 1902 roku powstaje Browar, w 1905 Kółko Rolnicze, w 1910 Kasa Oszczędnościowa. Osada szybko się rozwija, zakłóca to wybuch I Wojny Światowej, Rosjanie niszczą Browar i wstrzymują handel.

Po odzyskaniu niepodległości przez Polskę Sarnaki po raz kolejny przeżywają okres rozkwitu, w 1930 roku oddano do użytku szkołę. Osada liczy 200 domów i ok. 2000 mieszkańców w większości Żydów.

Druga Wojna Światowa przyczynia się do zniszczenia miejscowości, miejscowa ludność żydowska zostaje zgładzona w obozie Treblinka.

W maju 1944 w okolicach Sarnak odbywa się jedna z największych akcji wywiadowczej polskiego ruchu oporu, mająca na celu rozpracowanie rakiety V-2. Podczas tejże akcji został zabezpieczony w całości niewybuch rakiety V-2. Były one testowane celem późniejszego użycia w bombardowaniu Londynu.

## **2.2. Sytuacja demograficzna**

W Sarnakach na dzień 31.12.2008 roku mieszkało 1158 osoby. Z tego w wieku przedprodukcyjnym - 243 osób, w wieku produkcyjnym 764 osób i w wieku poprodukcyjnym 151 osób. Na podstawie danych z poprzednich lat liczba ludności Sarnak w niewielkim stopniu się zmniejsza.

## **2.3. Środowisko przyrodnicze**

Miejscowość Sarnaki położona jest w malowniczej okolicy, w granicach otuliny Parku Krajobrazowego „Podlaski Przełom Bugu”, w odległości 7 km od rzeki Bug. Przez miejscowość przepływają dwie niewielkie rzeczki: Sarenka i Chlebczanka, które łączą się i znajdują ujście w rzece Bug.

Ponadto w Sarnakach znajdują się dwa parki. Jeden z nich położony jest przy dworcu- obecnie siedziba Nadleśnictwa Sarnaki. Znajdują się tam pomniki przyrody, są to dwa jesiony wyniosłe wpisane do rejestru w 1993 roku. Drugi park-skwer położony jest w centrum miejscowości, gdzie głównym drzewostanem są lipy, wyposażony jest w ławki, miejsce wypoczynku mieszkańców. W jego centrum znajduje się pomnik replika rakiety V-2 upamiętniający bohaterów akcji z napisem „Oni Ocalili Londyn”. Na terenie Sarnak znajdują się również dwa gniazda bocianie.

## **2.4. Środowisko kulturowe**

Na obszarze Sarnak znajduje się dwa zabytki wpisane do rejestru Konserwatora Zabytków są to:

1. Zespół kościoła parafialnego p. w. św. Stanisława B-pa Męczennika w Sarnakach obejmujący:

- a) Kościół drewniany z 1816r.,
- b) Dzwonnica murowana z I ćw. XIX.,
- c) Plebania murowana po 1830 r.,
- d) Magazyn murowany ok. XIX w.,
- e) Wikariat, drewniany, I poł. XIX w.,
- f) Organistówka drewniana ok. XIX w.

Numer rejestru: A-1345/157

2. Dwór murowany w Sarnakach z 1830 roku, numer rejestru A-1346.

Rozwój oraz podtrzymywanie tożsamości kulturowej mieszkańcom Sarnak zapewnia Gminny Ośrodek Kultury prowadzący szereg zajęć z młodzieżą. Przy Ośrodku istnieje również kabaret „Łzy sołtysa” uczestniczący w większości imprez w sąsiednich gminach i miastach.

Uzupełnieniem dostępu do kultury i zapewnienie rozwoju intelektualnego zapewnia Gminna Biblioteka.

## **2.5. Rolnictwo i gospodarka**

Pomimo, że gmina Sarnaki jest gminą typowo rolniczą, mieszkańcy Sarnak nie utrzymują się z rolnictwa. Źródłem ich utrzymania jest praca w sferze usługowo – produkcyjnej lub administracyjnej. Większość mieszkańców pracuje na terenie miejscowości, pozostała część dojeżdża do pracy do sąsiednich miast lub do sąsiedniej miejscowości Hołowczyc gdzie znajduje się przetłocznia gazu. Do największych pracodawców w Sarnakach należą: Zespół Szkół w Sarnakach, Nadleśnictwo Sarnaki, Zakład Przetwórstwa warzywno-

owocowego, Urząd Gminy w Sarnakach oraz tartak. Istnieje ponadto wiele małych zakładów pracy jest to przede wszystkim sfera handlowa.

### **3. Ocena słabych i mocnych stron miejscowości.**

Silne strony to:

- nieskażone środowisko,
- dobre położenie komunikacyjne (na skrzyżowaniu dwóch szlaków),
- zwarta zabudowa,
- dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna,
- bogata historia,
- wolne przestrzenie do zabudowy.

Słabe strony to:

- niedostateczna promocja miejscowości,
- niedostateczne zasoby i stan infrastruktury sportowej i kulturalnej,
- mała estetyka zabudowy (pozostałości budynków pożydowskich),
- mało parkingów,
- brak obwodnicy drogowej,
- duże bezrobocie.

#### 4. Analiza zasobów miejscowości.

| Diagnoza Aktualnej Sytuacji     |                                                                                                                                                    | Wizja Stanu Docelowego              |                                                                                                                                                                             |
|---------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Co ją wyróżnia                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- położenie przy głównych szlakach komunikacyjnych</li> <li>- instytucje administracji</li> </ul>           | Co ma ją wyróżniać                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- czystość, estetyka,</li> <li>- kultura mieszkańców</li> </ul>                                                                      |
| Jakie pełni funkcje             | <ul style="list-style-type: none"> <li>- administracyjne,</li> </ul>                                                                               | Jakie ma pełnić funkcje             | <ul style="list-style-type: none"> <li>- kulturowe,</li> <li>- rekreacyjno-sportowe,</li> </ul>                                                                             |
| Kim są mieszkańcy               | <ul style="list-style-type: none"> <li>- pracownikami,</li> <li>- emerytami i rencistami,</li> <li>- bezrobotnymi,</li> <li>- młodzieżą</li> </ul> | Kim mają być mieszkańcy             | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ludźmi uczestniczącymi w życiu społecznym,</li> <li>- dbającymi o czystość i estetykę,</li> <li>- ludźmi wykształconymi</li> </ul> |
| Z czego się utrzymują           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- praca w instytucjach,</li> <li>- sfera produkcyjna,</li> <li>- emerytury i renty,</li> </ul>              | Z czego mają się utrzymywać         | <ul style="list-style-type: none"> <li>- działalność gospodarcza,</li> <li>- unowocześnione przetwórstwo owocowo-warzywne,</li> </ul>                                       |
| Jak zorganizowani są mieszkańcy | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zebrania wiejskie (niska frekwencja na zebraniach)</li> </ul>                                             | W jaki sposób mają się zorganizować | <ul style="list-style-type: none"> <li>- kluby dyskusyjne,</li> <li>- integracja środowiskowa,</li> </ul>                                                                   |



|                                                   |                                                                                                                                                                                 |                                                     |                                                                                                                                                                                            |
|---------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| W jaki sposób rozwiązują problemy                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>- sporadyczne zebrania wiejskie,</li> <li>- indywidualne interwencje u władz gminy</li> </ul>                                            | W jaki sposób mają być rozwiązywane problemy        | <ul style="list-style-type: none"> <li>- spotkania mieszkańców,</li> <li>- wizyty i rozmowy z władzami gminy,</li> <li>- przedkładanie własnych propozycji rozwiązania problemu</li> </ul> |
| Jak wygląda nasza miejscowość                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zwarta zabudowa,</li> <li>- niezbyt czysta,</li> </ul>                                                                                 | Jak ma wyglądać nasza miejscowość                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- estetycznie,</li> <li>- czysto,</li> <li>- więcej zieleni,</li> </ul>                                                                             |
| Jaki jest stan otoczenia i środowiska naturalnego | <ul style="list-style-type: none"> <li>- czyste środowisko naturalne,</li> <li>- brak zanieczyszczeń,</li> </ul>                                                                | Jaki ma być stan otoczenia i środowiska naturalnego | <ul style="list-style-type: none"> <li>- większa świadomość ochrony środowiska,</li> <li>- uwzględniające naturalne walory przyrodnicze</li> </ul>                                         |
| Jakie jest rolnictwo                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>- szczątkowe przeważnie małe gospodarstwa ogólnie rolne,</li> <li>- nieliczne ale dobrze prosperujące gospodarstwa sadownicze</li> </ul> | Jakie ma być rolnictwo                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>- innowacyjne,</li> <li>- ekologiczne,</li> </ul>                                                                                                   |
| Jakie są powiązania komunikacyjne                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>- dosyć dobre powiązania drogowe i telekomunikacyjne,</li> </ul>                                                                         | Jakie mają być powiązania komunikacyjne             | <ul style="list-style-type: none"> <li>- dopasowanie do potrzeb społeczeństwa,</li> <li>- lepsza nawierzchnia dróg osiedlowych,</li> </ul>                                                 |

## 5. Planowane działania.

| Lp. | Nazwa działania                                                                                            | Okres realizacji | Orientacyjny koszt (zł) |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|-------------------------|
| 1   | Rozbudowa Ochotniczej Straży Pożarnej w Sarnakach oraz budowa sceny widowiskowej                           | 2009-2010        | 1 300 000               |
| 2   | Modernizacja placu zabaw przy Przedszkolu Samorządowym w Sarnakach                                         | 2010             | 40 000                  |
| 3   | Remont oczyszczalni ścieków                                                                                | 2010-2011        | 2 000 000               |
| 4   | Budowa parkingu przy cmentarzu Parafialnym oraz przy Kościele w Sarnakach                                  | 2010-2011        | 80 000                  |
| 5   | Remont przystanku PKS w Sarnakach i zagospodarowanie centrum miejscowości wraz z budową boiska sportowego. | 2012             | 480 000                 |
| 6   | Remont dróg w miejscowości: ul. Kościuszki, Dzikowa, Lisia, Krecia, Piłsudskiego                           | 2013-2014        | 500 000                 |
| 7   | Budowa zbiornika retencyjnego                                                                              | 2015-2016        | 1 000 000               |

## 6. Opis planowanych inwestycji.

Rozbudowa Ochotniczej Straży Pożarnej w Sarnakach polegać będzie na rozbiórce części starego budynku, na miejscu którego powstanie nowa część OSP. Nowy budynek będzie składał się z dwóch kondygnacji. Parter przeznaczony na użytek OSP (garaże na wozy bojowe), natomiast I piętro będzie pełnić funkcję społeczną (świetlica wiejska). Koszty związane z budową będą podzielone proporcjonalnie wg. powierzchni użytkowej. Jednocześnie zostanie zakupione podstawowe wyposażenie świetlicy wiejskiej.

Modernizacja placu zabaw polegać będzie na zaprojektowaniu przestrzeni placu oraz na zakupie i montażu bezpiecznej infrastruktury. Plac zabaw będzie wykorzystywany przez Przedszkole samorządowe oraz całą społeczność miejscowości.

Remont oczyszczalni ścieków polegać będzie na wymianie wszystkich urządzeń technologicznych oraz zainstalowaniu prasy do osadów stałych.

Budowa parkingów przy Kościele Parafialnym oraz Cmentarzu polegać będzie na wyznaczeniu i zagospodarowaniu terenów przyległych do obiektów

na miejsca parkingowe. Nawierzchnia parkingów wykonana zostanie z kostki brukowej na podbudowie cementowo żwirowej.

Remont przystanku PKS oraz zagospodarowanie centrum miejscowości zostaną wykonane zgodnie z wykonanym projektem zagospodarowania centrum. Projekt obejmuje remont przystanku PKS, odnowę lub budowę nowych chodników w centrum miejscowości. Zostaną również umieszczone dodatkowe ławki i pojemniki na śmieci wzdłuż powstałych chodników oraz zostaną przeprowadzone nasadzenia zieleni. Budowa boiska polegać będzie na wykonaniu pełnowymiarowego boiska do gry w piłkę nożną oraz wyznaczeniu bieżni do biegów. Zostanie wybudowana mała infrastruktura towarzysząca (szatnia, wc. oraz natryski).

Remont dróg w miejscowości polegać będzie na ich utwardzeniu. W zależności od stanu drogi wykonana zostanie podbudowa z cementu lub bezpośrednio zostanie nałożona warstwa asfaltu na istniejącą nawierzchnię utwardzoną.

Budowa zbiornika retencyjnego polegać będzie na zagospodarowaniu terenów podmokłych znajdujących się w granicach miejscowości. Zbiornik będzie służył celom rekreacyjnym mieszkańcom i turystom. Budowa zbiornika pozwoli osuszyć teren, co przyczyni się do powstania nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową.

Przewodniczący Zebrania Wiejskiego

Marek Pióro